

„NIELUDZKIE TRAKTOWANIE”

ANDERSA BEHRINGA BREIVIKA

(DR MONIKA SOKÓŁ-RUDOWSKA)

Wielokrotny morderca i terrorysta, Anders Behring Breivik, sprawił, że 20 kwietnia 2016 r. oczy niemal całego świata znów zwróciły się na Norwegię i na norweski wymiar sprawiedliwości. Tego dnia został odczytany wyrok w sprawie Breivika przeciwko norweskiemu rządowi.

Breivik zarzucił rządowi Norwegii łamanie w stosunku do niego dwóch artykułów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka: artykułu trzeciego zakazującego tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania lub karnania oraz ósmego, odnoszącego się do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego, domu i korespondencji. „Nieludzkim traktowaniem” miało być dla Breivika między innymi jedzenie plastikowymi sztućcami czy zakuwanie go w kajdanki przy częstych przeszukiwaniach jego trzypokojowej celi. Największą jednak niedogodnością była dla niego niemal całkowita izolacja – na co dzień widywał tylko pracowników służby więziennej, a jego komputer nie był podłączony do Internetu.

Norwegowie potraktowali proces jako żałosne przedstawienie, poprzez które egocentryczny masowy morderca chciał ponownie przyciągnąć ku sobie uwagę międzynarodowej opinii publicznej. W trakcie odsiadki wyroku Breivik wielokrotnie skarżył się na swoją „karygodną” sytuację, ale jego wyolbrzymione skargi zazwyczaj były oddalane przez sądy. Tym razem osiągnął to, czego pragnął – nowego procesu, a tym samym rozgłosu. Dla wielu ludzi niezrozumiałe było, dlaczego sąd dopuścił do takiej sytuacji. Jednak w przypadku sprawy Breivika sądownictwo norweskie postępuje bardzo ostrożnie, a oskarżenie o łamanie praw człowieka, w stosunku do którego istnieje prawdopodobieństwo zasadności, to dla norweskiego wymiaru sprawiedliwości bardzo poważne oskarżenie i należy je z całą uwagą rozpatrzyć.

Informacje o procesie i jego przebiegu znalazły się na pierwszych stronach gazet. Norweskie media zostały ostro skrytykowane za nieetyczne uczestnictwo w tym zorganizowanym przez Breivika „cyрку”. Dziennikarka Anki

Gerhardsen tłumaczyła jednak to zachowanie na łamach opiniotwórczego dziennika *Aftenposten*, jako realizację powszechnego prawa w dostępie norweskich obywateli do najnowszych wiadomości.

Breivik określany był przez media, jako „najbardziej zniechęcona osoba”, która odwołuje się do prawa tylko wtedy, gdy jest mu to na rękę. Jako kontrprzykład przytoczono sprawę norweskiego obywatela, Joshui Frencha, który w 2009 r. razem z drugim Norwegiem, Tjostolvem Molandem, został aresztowany w Kongo i oskarżony o morderstwo. Od tamtej pory French jest więziony w Kinszasie w warunkach urągających wszelkim standardom. Moland został zamordowany w tym samym więzieniu w 2013 r., a winę za jego śmierć władze Konga rzuciły na Frencha. Postawione zostało pytanie, kto w rzeczywistości narażony jest na „niehumanitarnie traktowanie” – żyjący w trzypokojowej celi Breivik, który ma własną siłownię, komputer, gry, zróżnicowane posiłki, ale odizolowany jest od innych więźniów, czy wyniszczony przez malarię French, narażony na ataki współwięźniów i strażników, niebezpiecznie obawiający się o swoje życie, przetrzymywany w celi przypominającej norę i jedzący resztki? Tutaj nie było wątpliwości. **Nikt też, ani dziennikarze, ani specjaliści z zakresu praw człowieka, jak Kjetil M. Larsen z Norweskiego Centrum Praw Człowieka, czy Thomas Horn, uznawany za jednego z najlepszych norweskich ekspertów w sprawach związanych z odosobnieniem, nie mieli wątpliwości, że oskarżenia Breivika powinny zostać odrzucone.** Toteż wielkim zaskoczeniem był odczytany 20 kwietnia werdykt, który jeden z zarzutów oddalał, natomiast drugi uznał za zasadny. W myśl tego wyroku rząd Norwegii dopuścił się wobec Andersa Behringa Breivika łamania praw człowieka poprzez jego całkowitą izolację. W sentencji można przeczytać, że „zakaz niehumanitarnego bądź poniżającego traktowania jest fundamentalną wartością w demokratycznym społeczeństwie. Stosuje się go bez wyjątków, także wobec terrorystów i morderców”. Według niektórych ekspertów sąd norweski chciał tym wyrokiem podkreślić swoją niezależność w stosunku do swojego „pracodawcy” – rządu norweskiego, a tym samym systemu, którego sam jest częścią. Dodatkowo zasądzone zostało, że koszty sądowe w wysokości niemal 331 tys. koron, ma pokryć państwo, a tym samym podatnicy.

Eksperci, pytani o opinię niemal zaraz po odczytaniu wyroku, nie kryją swojego zdziwienia, jednak na chwilę obecną wypowiadają się na ten temat bardzo ostrożnie.

Sam natomiast wyrok wywołał wzburzenie wśród opinii publicznej i to nie tylko w Norwegii. Niewątpliwie wyrok uderza najbardziej w rodziny osób, które zginęły lub zostały poszkodowane w czasie masakry 22 lipca 2011 r. w Oslo i na wyspie Utøya. Dla rodziców, którzy stracili tam swoje dzieci, wyrok jest jak wymierzony policzek. Zwłaszcza, że o ile rząd norweski i norweski system sędziowski troszczy się, by postępowanie wobec mordercy było zgodne z prawem w najmniejszym szczególe, o tyle rodziny ofiar same muszą radzić sobie z traumą straty najbliższych.

Zarówno Breivik, jak i rząd norweski mają cztery tygodnie na odwołanie się od wyroku.

Redakcja: W. Anioł, M. Fronia, K. Musiał, P. W. Zawadzki
© Copyright i wydawca: Fundacja Naukowa NORDEN CENTRUM
Cytowanie i wykorzystywanie fragmentów tekstu
tylko za podaniem źródła.
<http://www.nordencentrum.pl>

